HORDALAND FYLKESKOMMUNE

SOGN OG FJORDANE FYLKESKOMMUNE

Anleggspolitikk og kriterier for tildeling av spelemidlar til anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv for Vestland fylkeskommune 2020-2024

Høyringsutkast 19.03.2019

Høyringsfrist 05.04.2019

Innhald

1. Innleiing 3
1.1. Anleggspolitikk 3
1.2. Statlege føringar 3
1.3. Regionreforma 4
2. Situasjonen i Vestland fylke 5
2.1. Generelle utviklingstrekk 5
2.2. Idrett 6
2.3. Friluftsliv 6
2.4. Anleggsutvikling 7
2.5. Nærmiljøanlegg 9
2.6. Ordinære anlegg 10
2.7. Finansieringsmodell 12
2.8. Planarbeid og kompetanse 13
3. Visjon og mål for anleggsutviklinga i Vestland fylke 13
3.1. Prinsipp for fylkeskommunen si rolle 14
4. Verkemiddel i anleggsutviklinga 14
4.1 Handlingsprogram for tiltak 2020-2024 14
4.2. Bruk av spelemidlar i perioden 2020-2024 15
4.3. Overgangsordning 2020-2021 15
4.4. Anleggspolitisk handlingsrom fylkeskommunen 15
4.5. Statlege føringar for den fylkeskommunale tildelinga 15
4.6. Fylkeskommunale kriterier for fordeling av spelemidlar 16
5. Handlingsprogram for tiltak i Vestland fylkeskommune 2020-2024 16
6. Litteratur/referansar 19

1. Innleiing

1.1. Anleggspolitikk

Idrett og fysisk aktivitet er det området som engasjerer flest mennesker i fritiden. Det krever aktiv samfunnsplanlegging for å ivareta disse interessene i arealforvaltningen, og for å få til en fornuftig tilrettelegging og organisering av de ulike aktivitetene. For å oppnå dette blir det stadig viktigere å utvikle gode planer som politiske styringsredskaper for utviklingen innenfor idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Gjennom planene skal området bli gjenstand for klare behovsvurderinger i forhold til samfunnsmessige og idrettspolitiske mål.[1]

Anleggsutvikling er det viktigaste verkemiddelet for å nå visjonen om ein «fysisk aktiv kvar dag» for folk i Vestland. Det er innbyggarane sitt behov for aktivitet som skal liggje til grunn for kva anlegg som skal byggast. Eit godt kunnskapsgrunnlag, god planforankring, samhandling mellom offentleg, frivillig og privat sektor på ulike nivå kombinert med ei brei medverknad frå innbyggarar er avgjerande for å kunne møte framtidas behov.

Det er ulike verkemiddel for å fremje ønskja utvikling i høve til bygging av anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Tverrsektoriell samhandling er avgjerande for ei heilskapleg forvaltning og ei utvikling som går i same retning. Spelemiddelordninga er eit vesentleg verkemiddel i anleggsutviklinga og gir fylkeskommunane ei sentral regional rolle. Ordninga bidreg til å realisere nasjonale mål for folkehelse, fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Kulturdepartementet krev at fylkeskommunane har ein planforankra anleggs- og aktivitetspolitikk.

1.2. Statlege føringar

Lovverk og statlege meldingar er førande for det regionale arbeidet med anleggsutvikling.

Lov om pengespel[2] fordeler overskotet frå Norsk Tipping med 64% til idrettsføremål, 18% til kulturføremål og 18% til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjonar, som ikkje er knytt til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske forbund. Midlane vert fordelte av Kongen i Statsråd. Fylkeskommunane har gjennom kongeleg resolusjon av 3. april 1987 fullmakt til å fordele dei spelemidlane som kvart år vert stilte til disposisjon for bygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Meir detaljerte føresegner er gitt i "Føresegner om tilskot til anlegg for idrett og fysisk aktivitet»[3] utgitt av Kulturdepartementet kvart år.

Idrettsmeldinga, Den norske idrettsmodellen[4], held fram at staten sin visjon for idrettspolitikken er idrett og fysisk aktivitet for alle. Målet er å legge til rette for at alle som ønskjer det, skal ha moglegheit til å delta i idrett eller drive eigenorganisert fysisk aktivitet, inkludert friluftsliv. Friluftslova[5] skisserer kommunen, fylkeskommunen og Fylkesmannen sine arbeidsoppgåver med å fremje allmenne friluftsinteresser. Meld. St. 18 (2015–2016) Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet, prioriterer friluftsliv i nærmiljøet og å auke kvardagsaktiviteten slik at alle kan delta. Barn og unge er prioriterte målgrupper. Regjeringa vedtok i 2018 ein Handlingsplan for friluftsliv[6] som konkretiserer, utfyller og gir nye tiltak og føringar i høve til stortingsmeldinga.

[1] Kulturdepartementet, Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet, 2014
[2] Pengespellova. Lov om pengespill mv. av 28. august 1992 nr. 103 (siste endra 18.5.16)
[3] Kulturdepartementet, «Føresegner om tilskot til anlegg for idrett og fysisk aktivitet» (V-0732)
[4] Meld.St. nr. 26 (2011–2012) Den norske idrettsmodellen. Oslo: Kulturdepartementet, 2012
[5] Friluftslova, Lov om friluftslivet av 28. juni 1957 nr. 16
[6] Handlingsplan for friluftsliv, Klima- og miljødepartementet, 2018

Folkehelsearbeidet skal i følgje Folkehelselova[7] fremje helse, trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å førebygge psykisk og somatisk sjukdom, skade eller liding. Lova skal sikre at kommunar, fylkeskommunar og statlege etatar set i verk tiltak og samordnar folkehelsearbeidet. I Meld. St. 19 (2014-2015), Folkehelsemeldingen — Mestring og muligheter presenterer regjeringa strategiar for å styrke folkehelsearbeidet og legge til rette for sunne helseval. Regjeringa ønskjer å legge til grunn ein folkehelsepolitikk som skapar moglegheiter for alle. Det skal leggast fram ny folkehelsemelding og handlingsplan for fysisk aktivitet våren 2019. Det skal skapast gode rammer for fleire leveår med god helse og auka livskvalitet i befolkninga.[2]

Vestland fylkeskommune skal også vere med på å oppfylle FN sine berekraftmål[8]. Dette gir viktige perspektiv og utfordringar i høve det å skape ei berekraftig anleggsutvikling både økonomisk, sosialt og miljømessig.

1.3. Regionreforma

Anleggspolitikken får ny aktualitet som følgje av dei pågåande offentlege reformene. Regionreforma skal styrke det regionale folkevalde nivået, slik at fylkeskommunane kan utøve ei tydelegare rolle som samfunnsutviklar. Større fylkeskommunar, desentralisering av statlege oppgåver og styrking av regional planlegging er dei sentrale elementa i reforma.[9] Fylkeskommunen skal m.a. gje strategisk retning i anleggsutviklinga, basert på fagleg kompetanse, regional og lokal kjennskap. I tillegg skal den samordne og koordinere offentleg innsats og verkemiddelbruk og mobilisere aktørar med ulike ressursar. Gjennom politisk forankring, koordinering og samhandling skal ein sikre balanse mellom Bergen som storby, regionsenterkommunane, andre kommunar som er vertskap for høgskulemiljø - Sogndal, Førde og Stord, og dei andre store, mellomstore og små kommunane i Vestland fylke.

Meld. St. 6 (2018–2019) - *Oppgaver til nye regioner[10],* varslar ei ev. gjennomgang spelemiddelordninga og at ev. større endringar i tilskotsordninga vil komme i *kommuneproposisjonen*

[7] Folkehelselova. Lov om folkehelsearbeid av 24. juni, 2011 nr. 29.
[2] Statsbudsjettet-2019, HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET (HOD), Prop. 1 S, (2018–2019)
[8] FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal
[9] Prop. 84 S (2016-17), Ny inndeling av regionalt folkevald nivå, Kommunal- og moderniseringsdepartementet
[10] Meld. St. 6 (2018–2019), Oppgaver til nye regioner, Kommunal- og moderniseringsdepartementet

for 2020 eller i forbindelse med de ordinære budsjettproposisjonene. I Granavoldplattforma – politisk plattfor 17. januar 2019 - heiter det i kapittel 10 om Kultur, under frivilligheit og idrett, at Regjeringa vil; *Leggje fram ei eiga stortingsmelding om idrettspolitikk.* Såleis kan det komme endringar som vil kunne få konsekvensar for innretninga av anleggspolitikken i Vestland fylkeskommune.

I 2018 vart det fordelt i underkant av 200 mill. i spelemidlar til tiltak i Sogn og Fjordane og Hordaland. Kartlegging syner at dei to fylkeskommunane har noko ulik tilnærming til anleggspolitikken og kriteria for tildeling av spelemidlar. Det er difor eit mål å utvikle ein ny, felles anleggspolitikk og kriteria for tildeling av spelemidlar gjeldande i heile Vestland fylke. Dette vil vere førande for utvikling av kommunal anleggspolitikk og skape føreseielege vilkår for kommunane og frivillig sektor i god tid før kommunane gjer sine prioriteringar hausten 2019. Politikken legg vidare grunnlaget for høyringsinnspel til kommunane i deira planprosessar, t.d. når det gjeld plassering av anlegg og friluftsområde, type anlegg, samlokalisering/sambruk og omsyn til ulike brukargrupper/inkludering. Planane skal gje rom for framtidsretta og behovsprøvde prioriteringar, og vere i tråd med faglege tilrådingar.

2. Situasjonen i Vestland fylke

2.1. Generelle utviklingstrekk

Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv har ein eigenverdi som er knytt til oppleving av glede, meistring, fellesskap og ein nytteverdi med positiv verknad på folk si fysiske, sosiale og mentale helse. Grunnlaget for god helse vert lagt tidleg i livet. Haldningar og aktivitetsmønster vert innarbeidd i barne- og ungdomsåra. Det er ein klar samanheng mellom fysisk aktivitet som ung og helse som vaksen. Ulikskap i inntenkt aukar[11], og det er ein aukande del born i låginntektshushald. Dette fører til ei rekkje negative konsekvensar som vi kan sjå i UNGdata-undersøkingar[12], levekårsundersøkingar[13] og folkehelseprofilane til kommunane. Døme på utfordringar er færre vener, fleire psykiske problem, mistrivast på skulen, ikkje et frukost, ikkje aktiv i organisert aktivitet og utrygge i eige nabolag. Folk med høg utdanning og høg inntekt er meir aktive enn dei med lite utdanning og låg løn. Tre fjerdedelar av befolkninga oppgjer at dei trenar eller driv fysisk aktivitet ein eller fleire gonger i løpet av ei veke. Ein av tre er fysisk aktiv minst 30 min per dag[14]. Den største utfordringa, og som gjev størst helsegevinst, er å få dei inaktive aktive. Hovudfokus er på befolkningsretta tiltak som når mange. Det er avgjerande at dei aktive og sunne vala er enkle å velje, og såleis redusere helseskilnaden mellom sosiale lag, etniske grupper og kjønn. Tilgjengeleg tal og statistikk viser at situasjonen i Sogn og Fjordane og Hordaland er nokså lik resten av landet.

Aktuelle utfordringar:
Det er ei stor samfunnsutfordring knytt til auka inaktivitet og overvekt i delar av befolkninga. Samfunnet er organisert slik at kvardagsaktiviteten er kraftig redusert dei siste 20 åra, til dømes gjennom stillestittande jobbar, bruk av bil, og medie- og kommunikasjonsbruk. Helsedirektoratet rår til at barn og unge er fysisk aktive i minst 60 minuttar kvar dag i gjennomsnitt. Tre av ti vaksne oppfyller Helsedirektoratet si tilråding om å vere aktive minimum 150 minutt per veke med moderat intensitet eller 75 minutt med høg intensitet. Å sikre god tilgang på ulike typar anlegg kan vere med

[11] Statistisk Sentralbyrå , «Utvikling i inntektsulikhet». 2018

[12] Ungdata-undersøkingar er ei nasjonal undersøking som sidan 2010 er gjennomført blant ungdom i 412 kommunar i Noreg. www.ungdata.no

[13] Statistisk Sentralbyrå, Levekårsundersøkingar med fokus på m.a. økonomi, buforhold, arbeidsliv, helsetilstand

[14] Folkehelseinstituttet. «Folkehelseundersøkelsen i Hordaland». Hordaland fylkeskommune, 2018.

på å jamne ut ulikskap og utanforskap. For å lukkast med å auke kvardags- og fritidsaktivitetar er det naudsynt med samarbeid mellom kommunar, fylkeskommunar, stat, helseføretak, høgskular, universitet, private og frivillige aktørar. Idrett og friluftsliv er arenaer der det kan vere plass til alle, med eit stort mangfald av former for aktivitetar. Idretts- og friluftsorganisasjonane representerer eit lågterskeltilbod, og gir samstundes høve til utvikling og spesialisering. Dei er òg viktige arenaer for utvikling av inkluderande fellesskap og møtearenaer på tvers av generasjonar og sosiale og kulturelle skiljelinjer.

2.2. Idrett

Idrettsindeksen for Vestland 2017[15] syner at 32% av innbyggjarane over 6 år er aktive i idrett, det same som landsgjennomsnittet. Sogn og Fjordane har 41% og Hordaland har 30%. Aktivitetsandelen blant barn (6- 12 år) er 116 prosent (nokre barn er registrerte fleire gonger). Det viser høg aktivitetsgrad blant dei barna det gjeld. Aktivitetsnivået blant barn i Sogn og Fjordane ligg på 152% og Hordaland har 108%. For ungdom (13-19 år) er aktivitetsandelen 70%. Snittet for heile landet er 59%. Aktivitetsandelen er redusert med 4% i perioden 2008-2017. Dette skuldast primært nedgang i Sogn og Fjordane. Når det gjeld barn, har aktivitetsandelen auka med 9%, medan landet for øvrig har hatt ein vekst på 11%.

Ungdom har hatt nedgang i aktiviteten både for landet samla og i Vestland. Nedgangen i Vestland er på 6% mot landsgjennomsnittet på 3,5%. Vestland har særleg høg aktivitet innan vektløfting, styrkeløft og luftsport. Fylket ligg og over landsgjennomsnittet i deltaking i fotball, gymnastikk og turn, symjing, handball, anna ballsport, friidrett og kampsport, medan i ski, skøyter, motorsport, golf og tennis ligg fylket under landsgjennomsnittet.

Aktuelle utfordringar:

Det bør vurderast verkemiddel for å differensiere idrettstilbodet meir, med mål om å engasjere fleire. Ein ser eit stort fråfall blant ungdom også frå dei andre frivillige organisasjonane. Fleire og yngre ungdom nyttar tilbod i kommersielle treningssentre[16]. Vi veit at særleg ungdom er utsett for eit sterkt kroppspress. Såleis er det særleg viktig å utvikle rimelege og uforpliktande aktivitetstilbod for ungdom. Tilrettelegging for eigenorganisert aktivitet kan mellom anna gjerast gjennom utbygging av treningslokale og nærmiljøanlegg, utlån av utstyr, tilbod om attraktiv treningstid og gode område for leik i tettstader og byrom.

2.3. Friluftsliv

Friluftsliv er det området på kulturfeltet som har klart størst interesse blant innbyggarane (i Hordaland). Idrett ligg som nummer tre. Innbyggarane oppgjer at idrettshall, treningsstudio og symjehall er blant dei seks viktigaste møteplassane og kulturtilboda i sentrum. 67 prosent meiner at tilgang til natur og friluftsområde er det viktigaste for å trivast i sitt nærmiljø. Over 90 prosent av innbyggjarane meiner dei har god tilgang til dette[17]. Ni av ti nordmenn går på tur eller driv med andre former for friluftsliv ein eller fleire gonger i året. Det er ein liten nedgang i deltaking i

[15] Telemarksforskning, Norsk Idrettsinndeks – resultater for Vestland i 2017 (Sogn og Fjordane og Hordaland), TF-notat nr. 38/2018
[16] Kulturdepartementet. Den norske idrettsmodellen. Meld.St. nr. 26 (2011–2012). Oslo: KUD, 2012.
[17] Folkehelseundersøkinga i Hordaland, 2018

ungdomsgruppa. Omtrent to tredjedelar, inkludert dei lite aktive, oppgjer turar i natur og nærmiljø som det dei kunne tenke seg å gjere meir av dersom dei skulle bli meir aktive[18].

Aktuelle utfordringar:
Naturen er ein viktig arena for fysisk aktivitet. Grunnlaget for gode friluftsvanar vert skapt i ung alder. I barnehage og skule vil friluftsliv kunne fremje god trivsel og godt læringsmiljø i undervisninga. Nærturar i kvardagen stimulerer til utøving av friluftsliv i skogen, i fjellområde og ved kysten. Tilrettelegging for friluftsliv i form av turvegar, friluftsområde, merking og gradering av turløyper, overnatting, kart og informasjon er avgjerande for å senke terskelen for deltaking. Barn i skulealder har ein gjennomsnittleg aksjonsradius på kring 200–300 meter og er avhengige av at tilbod finst i nærmiljøet. Areal for fysisk aktivitet for ungdom kan liggje lengre frå bustad, men føreset at anlegga gjev varierte og attraktive utfordringar. Målingar frå SSB viser at i 25 av 58 kommunar i nye Vestland fylke har mellom 75-100 prosent av befolkninga trygg tilgang til naturterreng. Målinga deler inn i rekreasjonsareal, som er små grøntområde, og nærturterreng, som er større grøntområde knytt til tettstadar. Det er mellom 35 og 50 prosent som ikkje har trygg tilgang til desse to typar område[19], og det bør vere eit mål å redusere den prosentdelen. Regionalt samarbeid om friluftsliv er viktig for å ivareta heilskapen i felles friluftsverdiar. Sikring og tilrettelegging av friluftsområde i byar og tettstader vil såleis verte prioritert for å nå dei delane av befolkninga som er lite fysisk aktive og i liten grad deltek i friluftsliv. Alle sikra friluftsområde og startpunkt for turvegar bør oppgraderast med nødvendig tilrettelegging, t.d. parkering og universell utforming, for å auke bruken og redusere slitasjen på områda og bevare natur- og kulturminneverdiar.

Allemannsretten og friluftslova[20] er grunnleggande føresetnader for friluftslivet. Det viktig å unngå planar eller dispensasjonar som kan øydelegge viktige innfallsportar til friluftsareal og ferdsel i strandsona. Allemannsretten er ein rett for alle til å ferdast fritt i naturen på land og til sjøs. Vestland fylke har unike vilkår for flotte naturopplevingar og landskapsverdiar med fjell, brear, fjordar, skjergard, sjø og vassdrag. Det er ei stor utfordring å ta vare på desse kvalitetane, og å sikre område som skal vere allment tilgjengelege. All tilrettelegging for friluftslivsaktivitet, skal vere naturvenleg og ta omsyn til miljø og biologisk mangfald. Byfjella i Bergen bør sikrast som natur- og friluftsområde, for å gje varierte naturopplevingar og for å hindre aktivitetar som kan øydelegge for eit aktivt og nært friluftsliv.

2.4. Anleggsutvikling

Det er dei lokale aktivitetsbehova som i utgangspunktet avgjer kva for anlegg som skal byggast. Kommunar, i samhandling med idrettsråd, friluftsråd og turlag, må prioritere anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv ut i frå visjonen om ein «fysisk aktiv kvar dag». Prioriteringane skal forankrast i kommunale planar, som gjev eit reelt oversyn over anleggsbehova.

I Vestland fylke er det over 7104 aktivitetsanlegg[21], frå små nærmiljøanlegg til store spesialanlegg – fordelt med 4540 i Hordaland og 2584 i Sogn og Fjordane. Vestland ligg litt over landsgjennomsnitt når det gjeld anleggdekning per innbyggjarar, medan anleggdekning per medlem i Idrettsforbundet ligg Vestland i forhold til landsgjennomsnitt. Sogn og Fjordane har ein høgare anleggsdekning per innbyggjar enn Hordaland. Innan ulike anleggstypar vil dette forholdet variere. Nye Vestland fylke er blant dei fylka som har lengst ventetid på tildeling til ordinære idrettsanlegg, med i underkant av 3 år

[18] Rekreasjonsareal og nærturterreng, 2011. SSB.
[19] Folkehelseinstituttet. «Folkehelseundersøkelsen i Hordaland». Hordaland fylkeskommune, 2018.
[20] Friluftslova. Lov om friluftslivet av 28. juni 1957 nr. 16.
[21] Anleggsregisteret til kulturdepartementet

ventetid. Ventetida er samla for både ordinære og nærmiljøsøknadar. Søknadsmengda om tilskot viser at det er store lokale behov og investeringsvilje til å utvikle fleire anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv.

Aktuelle utfordringar:

Anleggsutvikling er det viktigaste verkemiddelet for å nå visjonen «fysisk aktiv kvar dag» for folk i Vestland. Prioriterte målgrupper i gjeldande planar er barn (6–12 år) og ungdom (13–19 år). For barn er det viktig med anlegg i lokalmiljøet som stimulerer og tilfredsstiller deira behov for fysisk aktivitet i organiserte og eigenorganiserte former. Ungdom treng i større grad anlegg som gjev utfordringar og variasjon, og som legg til rette for nyare og meir eigenorganiserte aktivitetar. Ein bør ha særleg fokus på tilrettelegging av anlegg for å auke jenter si deltaking. Ungdom må få høve til å medverke i utforminga av anlegg. Personar med nedsett funksjonsevne og inaktive skal kunne delta i idrett og fysisk aktivitet ut frå sine ønske og føresetnader. Bruken av offentlege idrettsanlegg bør vere gratis for barn og ungdom. Anlegga bør fungere som gode sosiale møteplassar i lokalsamfunna. Anlegg med stort brukspotensial og som stimulerer til eit mangfald i aktivitetstilbod skal prioriterast. T.d. open hall gjev eit tilbod om eigenorganisert aktivitet på tvers av alder, kjønn, idrett og sosial bakgrunn. Ei god anleggsutvikling tek omsyn til demografi, aktivitetsprofil i befolkninga og anleggsstatus. Gjennom ei heilskapleg anleggsutvikling kan ein innby til aktivitetar med låg terskel, allsidig friluftsliv, nye idrettar og tradisjonell konkurranseidrett og toppidrett. Vestland fylke ønskjer å vere eit føregangsfylke innan universell utforming ved å skape eit samfunn der alle vert inkludert i alle livsfasar. Universell utforming av anlegg og område for fysisk aktivitet skal sikrast gjennom brukarmedverknad[22].

Nyskapande aktivitetsarenaer:
Vestland fylkeskommune ønskjer at det vert lagt til rette for fleire nyskapande og innovative aktivitetsanlegg. Målet er å få fram anlegg for eigenorganisert fysisk aktivitet med høg funksjonell kvalitet og ei utforming som kan inspirere den framtidige utviklinga av aktivitetsanlegg. Dette kan for eksempel vere fleire frittståande anleggstypar samla innafor eitt område, med fokus på å legge til rette for sosiale møteplassar på desse arenaene. Vestland fylkeskommune vil vurdere tiltak som kan støtte opp om dette arbeidet.

Skuleområder:
For å legge til rette for at alle barn og ungdom kan vere aktive 60 minutt kvar dag, er skulen den arenaen der ein når alle. Varierte og utfordrande uteområde og turløyper ved barnehagar og skular gjev gode vilkår for ein fysisk aktiv kvar dag. God symjeopplæring er avgjerande for at alle kan ta del i eit trygt friluftsliv i og ved vatn. Det å implementere fysisk aktivitet som ein del av skulekvardagen, legg eit godt grunnlag for livslang glede av fysisk aktivitet og førebygging av livsstilssjukdomar. Barn og ungdom kan finne nye vegar til inkludering gjennom aktivitet, noko som kan medverke til betre skulemiljø og mindre mobbing. Samlokalisering av ulike anlegg for organisert og eigenorganisert aktivitet knytt til skular vil vere prioritert i perioden. Gjennom prosjektet «teikn ditt skuleområde» er det i Sogn og Fjordane i fleire år jobba målretta for å utvikle uteområda rundt skulane. Dette er ein modell for samarbeid med brei medverknad der målet er å mobilisere lokalt gjennom kreative prosessar. Arbeidet har ført til auke i søknader på nærmiljøanlegg. Hordaland har starta tilsvarande prosjekt i 2018, og det er ønskje om å vidareføre modellen i Vestland fylke. I Hordaland har det over mange år vore arbeidd godt med å utvikle aktivitetsområder på skulane. Når det vert bygd og rehabilitert vidaregåande skular, er det viktig å legge til rette for ein aktiv skulekvardag, både med

[22] Hordaland fylkeskommune. Deltaking for alle – universell utforming. Fylkesdelplan 2006–2009. Bergen: Hordaland fylkeskommune, 2006.

idrettshallar og attraktive uteområde. For at flest mogleg barn og ungdom skal kunne vere aktive, bør det vere gratis bruk av fylkeskommunale idrettsanlegg og gymsalar på kveldstid og i helger.

Miljø:
Klimaprofilar som vart utarbeidd for dei to fylka i 2017[23] viser kvar det er flest hendingar knytt til flaum, skred og naturskadar, og at det er venta ei auke i alle denne type hendingar. Klimakostanalysen[24]viser at klimafotavtrykket til kultur- og idrettsfeltet ligg lågt samanlikna med andre fylkeskommunale tenesteområder. Miljøomsyn må likevel ha stor vekt ved etablering og rehabilitering av anlegg. Særleg aktuelt er utfordringa med gummigranulat i samband med planlegging av nye kunstgrasbaner. Anleggseigar må vere merksam på ROS analyse (m.a. flaum og ras) og kommunale planar når dei planlegg plassering av nye anlegg.

Køyring til aktivitetar er utfordrande, både med tanke på inaktivitet og miljø. Felles transport kan vere ei løysing i mange tilfelle. Det er viktig å legge til rette for trygge gang- og sykkelvegar til og frå heim, skule, idrett- og friluftslivsanlegg.

2.5. Nærmiljøanlegg

Nærmiljøanlegg er utandørs anlegg for eigenorganisert fysisk aktivitet, lokalisert i tilknyting til bu- og/eller aktivitetsområder. Nærmiljøanlegget skal vere fritt, allment tilgjengeleg for eigenorganisert, fysisk aktivitet, først og fremst for barn og ungdom (6- 19 år), men også for lokalbefolkninga elles. Nærmiljøanlegg kan unntaksvis nyttast til organisert idrettsleg aktivitet, men eigenorganisert fysisk aktivitet skal ha førsteprioritet. [25]

Nærmiljøanlegg

Nærmiljøanlegg er viktige i høve til å utvikle gode sosiale møteplassar. På basis av behovsanalyse bør det vurderast å utvikle nærmiljøanlegg som legg til rette for fleirbruk, t.d. skatepark, turløype, hinderløype og utandørs treningsapparat. Ballbingen er utvikla som ein arena der barn og ungdom skal kunne drive med allsidig eigenorganisert aktivitet. Erfaring viser at fotball er den dominerande aktiviteten, og det er flest gutar som er brukarar. I 2018 var det 397 ballbingar i Vestland. God drift og vedlikehald er avgjerande for at ballbingen skal tole stor og variert bruk.

Aktuelle utfordringar:

Nærmiljøanlegg er lokale møteplassar for fysisk aktivitet. Ved etablering og rehabilitering av slike anlegg, bør anleggseigarane vere merksam på både plassering av anlegget, val av materiale og omsyn til støy for omgjevnadane. Plan og bygningslova skal vere rettleiande i så måte.

Det er eit nasjonalt mål at alle som bur i by eller tettbygd strøk bør ha maksimum 500 meter til ei turløype. For å auke bruken av eksisterande løyper bør desse lyssetjast. I Vestland fylke er det få kombinasjonsanlegg som ein m.a. kan bruke til trygg aktivitet på rulleski og sykkel. Trygge, attraktive og samanhengande gang- og sykkelvegar frå bustad til skule og arbeid aukar kvardagsaktiviteten.

[23] Norsk klimaservicesenter
[24] Asplan Viak, 2017
[25] «Føresegner om tilskot til anlegg for idrett og fysisk aktivitet» (V-0732, pkt. 2.1 og 3.1) KUD, 2018

2.6. Ordinære anlegg

Ordinære anlegg er anlegg for organisert idrett og fysisk aktivitet og eigenorganisert fysisk aktivitet.

I omtalen av enkelte utvalde anleggstypar har vi sett på om anlegga har kapasitet til å arrangere nasjonale meisterskap, sett på aktuelle utfordringar som om at anlegga er kostnadskrevjande, kan vere ei miljømessig belastning eller er arealkrevjande.

Idrettshallar:

Idrettshallar gjev varierte tilbod, både når det gjeld alder, kjønn og type aktivitet. Hallidrettar som handball, turn, andre ballidrettar og kampsport opptek mykje av brukstida. Tre kommunar i Vestland har ikkje idrettshall; Samnanger, Masfjorden og Gulen. I byar og mange tettstader er kapasiteten i hallane sterkt pressa i vekedagane. Toppidrettsutøvarar kan ha behov for tilgang på anlegg når dei er stengde for allmenn bruk, t.d. tidleg om morgonen og på fridagar. I større kommunar kan det vere føremålstenleg at det vert bygd idrettshallar med aktivitetsflate på 25m x 45m, då denne storleiken gjev størst høve for variert aktivitet. I mindre kommunar, som primært byggjer for lovpålagt kroppsøving og som ikkje har særidrettar som krev stor hallkapasitet kan det vere meir føremålstenleg og økonomisk å bygge mindre idrettshallar. For å sikre ei god ressursutnytting, bør nye idrettshallar plasserast sentralt og vere knytt til skular. Basishall er ein arena der fleire idrettar kan drive grunntrening, og bør byggast i tilknyting til idrettshallar og/eller i tilknyting til skular. Kampidrettar har trong for særleg tilrettelagte lokale. Det er behov for ein byarena for innandørsidrettar. Bergen kommune vil i planperioden arbeide for å lokalisere tomt til føremålet, gjennomføre nødvendige reguleringsmessige tiltak og vurdere erverv av areal.

Symjebasseng:

Det er store kostnader knytt til bygging, drift og vedlikehald av symjebasseng. I 2018 var det 151 bad- og symjeanlegg i Vestland. Behov for bad- og symjeanlegg må særskilt vurderast ut frå det lovpålagde kravet om å gje alle elevar i grunnskulen elementær symjeopplæring/livbergingskunnskap. Fleire kommunar har ikkje basseng for å kunne gjennomføre symjekonkurransar (25 m basseng), men kan ha opptil fleire opplæringsbasseng for lovpålagt symjeopplæring/livbergingskunnskap. Erfaring tilseier at det ved rehabilitering av basseng må det vurderast i eit kost/nytte perspektiv om det er meir økonomisk forsvarleg å heller bygge nytt. Eksisterande anlegg skal haldast opne minimum 9 månadar i året. Hyllestad kommune har ikkje symjehall. AdO-arena i Bergen kommune er nasjonalt hovudanlegg for symjing og stup, og er vertskap for årlege internasjonale arrangement.

Is- og skøyteanlegg:

Det er 9 is- og skøyteanlegg i Vestland. Det er to ishallar - Bergenshallen og Iskanten (med curlinghall) og ein under bygging (Arena Nord). Utandørs isbaner finst i Bergen, på Stord og i Lærdal. Det er ønskjeleg å vidareutvikle Slåtthaug Idrettspark i Bergen, Vikahaugane på Stord, og Lærdal skøytebane slik at dei vert meir attraktive og tilrettelagte anlegg for ulike skøyteidrettar.

Fotballanlegg:

I Vestland er det 443 fotballanlegg fordelt på naturgras, kunstgras, grus og innadørs fotballhallar. I kommunane Aurland, Ulvik og Eidfjord er det ikkje kunstgrasanlegg. Kunstgrasbaner er mange stader heilårsanlegg som er mykje i bruk og krev god drift og vedlikehald. I planperioden vil det verte eit stort behov for rehabilitering av kunstgrasbaner. Det er per i dag ingen forskrifter som regulerer bruk av granulat eller anna ifyll i kunstgrasbaner eller dekke til nærmiljøanlegg. Klima- og miljødepartementet v/Miljødirektoratet arbeider med dette og det kan komme ei forskrift. Nye

kunstgrasbaner må ha gode system for oppsamling av granulat. Det er fleire pilotanlegg som testar ut ulike typar fyllmateriale og tiltak for å minske spreiing av granulat i ulike kommunar i Vestland. Det vert også utarbeid eit betre kunnskapsgrunnlag i samarbeid med ulike FoU miljø.

Ei annan utfordring er at naturgrasbaner i tillegg til å vere fotballanlegg ofte også er anlegg for kastøvingar som spyd, diskos og slegge i friidrett. Ved omlegging av naturgras til kunstgras pliktar anleggseigar å søkje godkjenning av bruksendring hjå Kulturdepartementet.

Golf:

I 2018 er det 24 golfanlegg i Vestland, tre av desse er 18-hols golfbaner: i Meland, på Sveio og i Bergen. Golfanlegg er arealkrevjande. Eigna areal for golf er ofte attraktivt for landbruk og friluftsliv. I tillegg kan aktuelle areal innehalde verneverdige element som mellom anna kulturminne og biologisk mangfald.

Motorsport:

I Vestland er det 17 anlegg for motorsport. Eikås motorsenter er det største motorsportsenteret der store meisterskap som NM kan arrangerast. På Bømlo og Stord er det regionale anlegg som kan vere vertskap for nasjonale stemne. Anlegga i Førde og Florø er under utvikling og kan med siste oppgraderingar gjennomføre NM i ulike motorsport-greiner.

Utvikling av lokale/interkommunale motorsportsanlegg vil vere positivt for å kunne gje eit breiast mogleg aktivitetstilbod til ungdom. Motorsportsanlegg er ei miljømessig belastning knytt til støy og forureining. Det er arealkrevjande og kostnadskrevjande for anleggseigarar å etablere.

Friidrett:

Det er 155 friidrettsanlegg i Vestland. Av desse er 48 med kunststoffdekke, anten små delanlegg eller fullverdige 400-meters baner. På Fana stadion i Bergen skal det arrangerast NM i friidrett i 2020 og EM for under 23 år i 2021, og anlegget vert i den samanheng vidareutvikla. På Byrkjelo stadion i Gloppen kommune og på Ravnanger idrettspark i Askøy kommune har det vore arrangert NM ved fleire høve. «Friplassen» er eit konsept som kan nyttast til allsidig aktivitet som t.d. friidrett, turn, innebandy og klatring, og høver godt som eit delanlegg knytt til anleggsparkar. «FriFot» er eit kombinasjonsanlegg for fotball og friidrett, med 7ar bane og 200 meter rundløpsbane, lengdegrop og anlegg for kulekast. Dette har Norges Fotballforbund og Norges Friidrettsforbund utvikla saman. Naturgrasbaner er i tillegg til å vere fotballanlegg ofte også er anlegg for kastøvingar som spyd, diskos og slegge i friidrett. Ved omlegging av naturgras til kunstgras pliktar anleggseigar å søkje godkjenning av bruksendring hos Kulturdepartementet.

Ski:

Vestland har gode anlegg både for langrenn, alpint, hopp og fristiløvingar. Totalt er det 180 ski- og alpinanlegg. Voss kommune har vore vertskap for fleire nasjonale og internasjonale meisterskap dei seinare åra, og har utvikla Vestland sine største anlegg innanfor skisport i Myrkdalen, i Bavallen og på Skutle-/ Herresåsen. Anlegga i Vik, Stryn og Jølster har vore vertskap for NM i både nordiske greiner, NM i skiskyting, NM i rulleski og jr. NM alpint.

Langeland ski og fritidssenter i Gaular kommune og Kvamskogen i Kvam herad, er populære utfartsområde for langrenn, og turlangrenn med brukarar frå fleire kommunar.

Med eit klima som er i endring bør ein ved nyetablering og rehabilitering av skianlegg vere merksam på korleis ein kan vente at snøtilhøva vert i framtida. Skianlegg med snøproduksjon er ei ønskt utvikling i tillegg til rehabilitering av anlegg framom kostnadsrevjande ny-etableringar for alpinsport.

Skyting:

Det er 364 innandørs og utandørs skyttaranlegg i Vestland. Desse anlegga gir eit godt tilbod til innbyggjarane i fylket på tvers av aldrar og kjønn. Utandørs skyttaranlegg krev store areal og kan vere krevjande i høve til støy og miljø både ved etablering og rehabilitering. Førde skyttarstadion og Skytebana på Skjerve på Voss er vertskap for Landskyttarstemnet vekselvis kvart 5 år, og må ha høve til å vidareutvikle anlegga slik at dei kan vere vertskap for store nasjonale og internasjonale arrangement. Voss skyttarlag skal vere vertskap i 2022.

Toppidrettsanlegg:

Toppidretten har sterke særidrettslege krav til anleggsbygging og -utvikling. For at unge, lovande utøvarar og toppidrettsutøvarar skal kunne utvikle seg vidare i fylket, og at Vestland skal kunne vere vertskap for større nasjonale og internasjonale seniormeisterskap, må det byggast store og kostnadskrevjande anlegg med regional og nasjonal verdi.

Interkommunale anlegg:

Ved etablering av større, kostnadskrevjande anlegg kan fleire kommunar gå saman om å byggje og drifte interkommunale anlegg. Dette vil gje ei auke i spelemiddeltilskot på 30 %.
Følgjande anlegg i Vestland fylke har denne statusen;

- Langeland ski- og fritidssenter i Gaular kommune (rulleskianlegg)
- Fotballhall i Flora kommune
- Fotballhall i Jølster kommune
- Konkurransebasseng i Førde kommune
- Treningsbasseng i Vågsøy kommune
- Basishall for turn i Vågsøy kommune
- Hardangerbadet i Kvam kommune

2.7. Finansieringsmodell

Dei fleste anlegg for fysisk aktivitet, idrett og/eller friluftsliv, er delfinansiert frå spelemiddelordninga. Restfinansieringa av slike anlegg vert enten finansiert ved hjelp av dugnad, bruk av eigenkapital eller t.d. pengegåver frå private, stiftingar eller kommunale og/eller fylkeskommunale tilskot.

Aktuelle utfordringar:
Det kan vere utfordringar knytt til restfinansiering av anleggsutbygginga. Her kan ulike modellar utviklast. Ein del utbyggarar skaffar seg gode sponsorar/støttespelarar som kan bidra til å realisere utbyggingane. Andre slit for å finne støttespelarar som kan bidra økonomisk. Eit døme frå Sogn og Fjordane er samarbeidet mellom fylkeskommunen og Sparebankstiftinga Sogn og Fjordane, der fylkeskommunen utfører ei samla kartlegging og behovsvurdering for utvalte anleggstypar, som t.d. rehabilitering av ballbingar, klatreparkar, dagsturhytter og filter i kummar for å avgrense spreiing av gummigranulat. Sparebankstiftinga set så av midlar til å støtte opp om etablering, rehabilitering, e.l. og legg til rette for enkel søknadsprosedyre for anleggsutbyggarane. Tilbakemeldingar frå både stiftinga, idrettslag og kommunar om denne systematiske måten å arbeide med anleggsutvikling og finansiering er svært gode. Det vert mindre byråkrati, rammevilkåra til både kommunar og frivillig sektor vert betra og det vert tidseffektivt for alle partar.

2.8. Planarbeid og kompetanse

Planarbeid på ulike nivå er avgjerande for å sikre areal, infrastruktur og anlegg som gjer det lettare å vere i fysisk aktivitet.[26] Kunnskap og kompetanse er viktig for å kunne planlegge, bygge og drifte anlegg tilpassa trendar og behova til innbyggarane. I ordinære planprosessar, gjennom konferansar, samlingar og synfaringar vert det delt erfaringar og skapt nettverk, som gjev eit godt grunnlag for vidare samhandling mellom offentleg, frivillig og privat sektor, for å legge til rette for ein aktiv kvardag i Vestland.

Aktuelle utfordringar:

Hovudfokus er å skape gode aktivitetsvanar for barn og ungdom. Den einskilde har ulike ønskje og føresetnader for å vere aktiv. Tilhøvet mellom organisert aktivitet, eigenorganisert fysisk aktivitet og kommersielle interesser er endra. Desse endringane må takast omsyn til i planlegging og utvikling av aktivitetstilbod og anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Det å utvikle og ta i bruk ny kunnskap er avgjerande for å kunne møte morgondagens utfordringar. Gjennom samhandling mellom høgskule, universitet, helseføretak, kommunar, fylkeskommunen, staten og dei frivillige organisasjonane kan ein skape ny kompetanse gjennom relevant FoU arbeid, studietilbod/kurs og praksis. Campus Sogndal og Idrettscampus Bergen er særskilt aktuelle som faglege ressursar.

Det bør leggast stor vekt på behovsvurderingar knytt til anleggsutvikling[27]. Det er ofte lite kunnskap om kven som brukar dei ulike anlegga, og det er ønskjeleg å utvikle kunnskapsgrunnlaget kring dette, t.d. etter modell frå Idrættens analyseinstitutt i Danmark. Idretts- og friluftsorganisasjonane bør vere ein formell høyrings- og samarbeidspart både lokalt og regionalt. Alle kommunar med meir enn tre idrettslag skal ha idrettsråd, som skal målbere idretten sine ønskje og behov lokalt. Planprosessar må også inkludere ungdomsråda, idrettsråda, eldreråda og råda for menneske med nedsett funksjonsevne i kommunane.

For å sikre at prioritering av spelemidlar til kommunane vert gjort på best mogleg grunnlag, er det eit krav frå Kulturdepartementet[28] at kommunane må ha gjeldande planar for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Drift og vedlikehald av anlegga skal vere ein del av denne planen. Det er ulike modellar for drift og vedlikehald av idretts- og friluftslivsanlegg i kommunane i Vestland fylke. Det er krav om ein realistisk langsiktig driftsplan for at anlegget skal tilfredstille funksjonskrav i minimum 10 år, og for at ein kan søke spelemidlar til rehabilitering av anlegget. Planen for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv skal samordnast med andre kommunale planar for å sikre ei heilskapleg planlegging i kommunen. Hovudutfordringane innan fagfeltet bør vere forankra i kommuneplanen sin samfunnsdel. I tillegg er det spesielt viktig at arealbehova for idrett og friluftsliv vert sikra i kommuneplanen sin arealdel og at dei vedtekne tiltaka vert følgt opp i handlingsdelen og i økonomiplanen.

3. Visjon og mål for anleggsutviklinga i Vestland fylke

Forslaget til anleggs- og tildelingspolitikk for spelemidlar til fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv for Vestland fylkeskommune 2020-2024 byggjer på vedteken politikk forankra i Regional plan for kultur

[26] Plan og bygningslova. Lov om planlegging og byggesaksbehandling av 27. juni 2008 nr. 71.
[27] «Føresegner om tilskot til anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2018» (V-0732) KUD, 2018
[28] «Føresegner om tilskot til anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2018» (V-0732, pkt. 3.3.4) KUD, 2018.

2019-2027 for Sogn og Fjordane[29] og Regional kulturplan for Hordaland 2015 – 2025 for Hordaland[30], på statlege føringar, ei vurdering av dei aktuelle utfordringane som kjem fram i Statestikk og utviklingstrekk i Vestland, Idrettsindeksen for Vestland 2017 og ei innspelsundersøking frå kommunane januar 2019.

Visjonen for fagområdet fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv er «Fysisk Aktiv Kvar Dag». Målet er at alle skal kunne vere aktive etter eigne ønskje og føresetnader på allment tilgjengelege område i naturen og i anlegg i deira nærmiljø. Anleggsutviklinga skal bidra til å skape attraktive lokalsamfunn.

Delmål for anlegg:

1. Eit variert tilbod av anlegg for fysisk aktivitet og friluftsliv skal vere tilgjengelege for folk i deira nærmiljø.
2. Eit variert tilbod av anlegg for idrett bør vere knytt til skular og anleggsparkar.
3. Utvikle anlegg som tilfredsstiller særidrettslege toppidrettsbehov der det kan arrangerast nasjonale og internasjonale meisterskap.

Fysisk aktivitet er eigenorganiserte trenings- og mosjonsaktivitetar og aktivitetar prega av leik. Idrett er aktivitet i form av trening eller konkurranse i den organiserte idretten. Friluftsliv er opphald og fysisk aktivitet i friluft i fritida med sikte på miljøforandring og naturoppleving. Ulike aktivitetar utøvd i same anlegg/arena kan vere fysisk aktivitet, idrett eller friluftsliv, avhengig av intensitet eller motivasjon for aktiviteten. Døme på slike aktivitetar er å gå/springe, orientering, sykling, symjing, padling og klatring.

3.1. Prinsipp for fylkeskommunen si rolle

Som innovativ samfunnsutviklar kan fylkeskommunane velje å:

- Ta ei tydeleg rolle i kompetanse-/utviklingsarbeid overfor dei som ønskjer å bygge anlegg.
- Ta ei tydeleg rolle i kommunal planlegging for å få god kompetanse, godt kunnskapsgrunnlag, god behovsvurdering og medverknad, samt tverrfagleg involvering frå forskjellig fagfelt og forskjellege brukarar.
- Initiere planprosessar eller aktivt gå inn i utviklingsprosessar for ei anleggsutvikling som står i forhold til folkehelseutfordringar, aktivitetsprofil i befolkninga, demografi og idretten sine behov slik at ein bygger dei «riktige anlegga».

4. Verkemiddel i anleggsutviklinga

4.1 Handlingsprogram for tiltak 2020-2024

I handlingsprogram for tiltak 2020-2024 er det ulike tiltak som skal bidra til å realisere visjon og mål som er sett for anleggsutviklinga for Vestland fylkeskommune.

I tillegg er det andre sektorar i fylkeskommunen som har verkemiddel i høve til utvikling og bygging av anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, t.d. opplæring, samferdsel, folkehelse, reiseliv og plan. Ei tverrsektoriell samhandling er avgjerande for ei heilskapleg forvaltning og ei utvikling som går i same retning.

[29] Kultur for alle Regional plan for kultur i Sogn og Fjordane 2019-2027
[30] Regional kulturplan for Hordaland 2015—2025

4.2. Bruk av spelemidlar i perioden 2020-2024

Vestland fylkeskommune får årleg tildelt ein samla sum spelemidlar til fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv frå Kulturdepartementet, og skal prioritere tildeling til ordinære idrettsanlegg og nærmiljøanlegg.[31] I planperioden vil fordelinga vere som følgande:

- Om lag 15 % av årleg tildelt ramme vert nytta til nærmiljøanlegg.
- Om lag 85 % av årleg tildelt ramme vert nytta til ordinære anlegg.

4.3. Overgangsordning 2020-2021

Det vert ei overgangsordning i 2020 og 2021 der spelemidlane til Vestland fylkeskommune vert fordelt med 69 % til Hordaland og 31 % til Sogn og Fjordane (basert på 2018-tildelinga til dei to fylkeskommunane). Fordelingsnøkkelen vert ev. justert etter tildeling av spelemidlar frå Kulturdepartementet for 2019. Det er ei føresetnad at ein i denne perioden løyser ut gjentekne søknadar i begge dei gamle fylka.

Det skal vurderast å opprette eit regionalt program for Vestland fylkeskommune for basseng og idrettshallar (inklusiv spesialhallar) for perioden 2022-2024.

Det er ønskjeleg å stimulere til ei berekraftig anleggsutvikling med fokus på klima- og miljøvenlege løysingar. Det må avklarast korleis søknadar som tek særskilt omsyn til dette skal kunne prioriterast.

4.4. Anleggspolitisk handlingsrom fylkeskommunen

Ut i frå føresegnene om tilskot til idrett og fysisk aktivitet kan fylkeskommunen bestemme:

- Kva søknader som får status godkjent (oppfyller krava i føresegnene)
- Kva søknader som skal bli prioritert ved tildeling
- Kva anlegg-/anleggstypar som kan få kortare ventetid enn andre
- Kva saksbehandlingsprosess og kven som skal medverke i fordelinga av spelemidlar
- Fylkeskommunen kan ikkje utelukke godkjente anleggstypar eller søknader.

4.5. Statlege føringar for den fylkeskommunale tildelinga

Dei statlege føringane for ordninga vert lagt til grunn ved handsaming og gir følgjande føringar for den fylkeskommunale fordelinga;

1. Søknader som har fått tidlegare tildeling (gjentekne søknader) skal tildelast resterande beløp
2. Anlegg særskild tilrettelagt for personar med nedsett funksjonsevne skal prioriterast
3. Om oppdeling av tilskot:
   a. For søknader med godkjend søknadssum lik eller under kr 1 000 000 (ekskl. særlege stønadssatsar), skal ikkje delast.
   b. Søknader med godkjend søknadssum over kr 1 000 000 kan få tilskot fordelt over to år, med ein halvdel kvart år.
   c. Søknader med godkjend søknadssum lik eller over kr 6 000 000,- kan få tilskotet fordelt over tre år med ein tredjedel kvart år.
   d. Ved betydeleg høgare godkjend søknadssum enn i pkt. 4 kan tilskotet bli fordelt over 4 år etter avtale med Kulturdepartementet.

[31] Ordinære anlegg er anlegg for organisert idrett og fysisk aktivitet og eigenorganisert fysisk aktivitet. Nærmiljøanlegg er anlegg utandørs for eigenorganisert fysisk aktivitet, fyrst og fremst for barn og ungdom (6-19 år). Nærmiljøanlegg kan unntaksvis nyttast til organisert idrettsleg aktivitet, men eigenorganisert fysisk aktivitet skal ha førsteprioritet.

4. Søknader som ikkje vert tildelt midlar i år kan søkje på nytt, og bli vurdert ved neste års f ordeling på line med andre søknader.
5. Det er berre prosjekt som inngår i vedteken kommunal plan for idrett og fysisk aktivitet som kan søke. (Gjeld ikkje nærmiljøanlegg med kostnadsramme under kr 600 000, men det vert tilrådd at også mindre nærmiljøanlegg vert omtalt i ein kommunal plan.)
6. Anlegget skal vere ein del av oversendelsesbrev med oversikt over prioritering av alle søknadane sendt frå kommunane til fylkeskommunen.

4.6. Fylkeskommunale kriterier for fordeling av spelemidlar

Vestland fylkeskommune legg følgjande kriterier til grunn for fordeling av spelemidlar:

1. Anlegg som får tildeling må vere prioritert høgt på kommunal prioriteringsliste.
2. Alle kommunar som søker skal få tildeling til minimum eitt nærmiljøanlegg
3. Friluftslivsanlegg skal prioriterast ved tildeling av spelemidlar i løpet av dei to første godkjende søknadsåra.
4. Kommunar med høg godkjend søknadssum vert prioriterte og vekta saman med folketal (70/30).
5. For å utjamne ventetida på spelemidlar mellom kommunane, må søknader til ordinære anlegg ha ein godkjend søknad i tre år før første tildeling (gjeld ikkje friluftsliv, som kan få tildeling første/andre søknadsår).

5. Handlingsprogram for tiltak i Vestland fylkeskommune 2020-2024

Tiltaka skal bidra til å realisere visjonen *Fysisk Aktiv Kvar Dag* og målet om at alle skal kunne vere aktive etter eigne ønskje og føresetnader på allment tilgjengelege område i naturen og i anlegg i deira nærmiljø. Tiltaka er ei samanstilling av handlingsprogram knytt til gjeldane regionale kulturplanar i Hordaland og Sogn og Fjordane.

Delmål:
1. Anlegg for fysisk aktivitet og friluftsliv skal vere tilgjengelege for folk i deira nærmiljø.
2. Anlegg for idrett bør vere knytt til skular og anleggsparkar.
3. Utvikle anlegg som tilfredsstiller særidrettslege toppidrettsbehov der det kan arrangerast nasjonale og internasjonale meisterskap.

Tiltak 1	Regional og kommunal planlegging skal legge til rette for at areal, infrastruktur og anlegg gjer det lettare å vere i fysisk aktivitet
Ansvar	Kommunane/ VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering og Stabsavd. for strategisk utvikling og digitalisering
Aktuelle partnarar	Aktuelle partnarar: Frivillige organisasjonar/friluftsråda og Fylkesmannen
Tiltak 2	Alle kommunar skal utarbeide og følgje opp plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv
Ansvar	Kommunane
Aktuelle partnarar	VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering, frivillige organisasjonar/friluftsråda
Merknad	Fylkeskommunen tilbyr revisjonsmøter med tverrsektoriell involvering
Tiltak 3	Fordele spelemidlar på basis av gjeldande anleggspolitikk i Vestland fylke. Det skal vurderast å opprette eit felles regionalt program for basseng og idrettshallar (inklusiv spesialhallar) for perioden 2022-2024.

Ansvar	VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering
Aktuelle partnarar	Kommunane, Vestland Idrettskrets og Forum for Natur og Friluftsliv Vestland
Tiltak 4	Investeringstilskot til anlegg der ein skal arrangere større nasjonale og internasjonale meisterskap
Ansvar	VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering
Aktuelle partnarar	Kommunane, Vestland idrettskrets/ særforbunda
Merknad	Eiga tilskotsordning med fylkeskommunale investeringsmidlar
Tiltak 5	Investeringstilskot til kommunar som ikkje har idrettshall og/eller symjehall i Vestland fylke
Ansvar	VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering
Aktuelle partnarar	Kommunane, Vestland idrettskrets
Merknad	3 kommunar i nye Vestland fylke har ikkje idrettshall; Gulen, Samnanger og Masfjorden. Hyllestad kommune i nye Vestland fylke har ikkje symjehall.
Tiltak 6	Kartlegge opningstider og utleigeprisar i offentlege idrettsanlegg finansierte av statlege spelemidlar
Ansvar	VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering/avd. for opplæring og kompetanse, kommunane
Aktuelle partnarar	Vestland idrettskrets
Merknad	Må sjåast i samanheng med Norges Idrettsforbund sin anleggspolitikk 2019- 2024 der det er forslaga om at *NIF skal sammen med særforbundene kartlegge idrettslagenes kostnader ved bruk av idrettsanlegg*
Tiltak 7	Utvikle attraktive skuleområde for fysisk aktivitet på barne- og ungdomsskular
Ansvar	Kommunane, VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering
Aktuelle partnarar	
Merknad	Tiltaket har særs gode resultat å vise til i Sogn og Fjordane og er i 2018 starta opp i Hordaland
Tiltak 8	Vidareføre dagsturhytteprosjektet til alle kommunane i Vestland
Ansvar	Kommunane, VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering
Aktuelle partnarar	Privat og frivillig sektor
Merknad	Alle kommunane i Sogn og Fjordane har etablert ei (eller fleire) dagsturhytter finansiert ved eit spleiselag mellom kommunane (grunnarbeidet), Sparebanken Sogn og Fjordane og spelemidlar.
Tiltak 9	Skape meir miljøvenlege kunstgrasbaner ved kompetanseutvikling, utprøving av nye material og betre tilrettelegging for avrenning frå anlegga.
Ansvar	Kommunane, VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering
Aktuelle partnarar	NTNU, Miljødirektoratet, Norsk senter for berekraftig klimatilpasning, Vestlandsforskning, NVE, NFF/fotballkretsane, fylkeskommunane Akershus, Østfold og Trøndelag m.fl.
Merknad	Bidreg inn i nasjonalt utviklingsprosjekt og utprøving av ulike modellar i kommunar i Vestland. Sogn og Fjordane fylkeskommune har samarbeidd med finansinstitusjonar og Sogn og Fjordane om tiltak for å hindre avrenning frå anlegga, filter i kummane. Kartlegging saman med fotballkrinsen.
Tiltak 10	Utvikle og tilgjengeleggjere fagkompetanse innan fysisk aktivitet og anleggsutvikling
Ansvar	VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering, HVL, UiB, Helse Bergen
Aktuelle partnarar	Kulturdepartementet, kommunane og frivillige organisasjonar, Campus Sogndal og Idrettscampus Bergen
Merknad	Fylkeskommunen har FoU midlar og analysekompetanse
Tiltak 11	Auka kompetanse, nettverk og inspirasjon til etablering og drift av anlegg gjennom konferansar, kurs, synfaringar og rettleiing

Ansvar	Kommunane/ VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering
Aktuelle partnarar	Frivillige organisasjonar, Kulturdepartementet
Merknad	I 2019 vert det gjennomført ein felles Anleggskonferanse i samarbeid med idrettskretsane i dei to fylka.
Tiltak 12	Anleggsregisteret må vere oppdatert for å få utbetalt spelmidlar. Synfaring på anlegg som har fått tildelt spelemidlar som grunnlag for rapport om bruk og vedlikehald.
Ansvar	Kommunane, VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering
Aktuelle partnarar	Vestland idrettskrets, særforbund/særkretsar, friluftsorganisasjonar
Merknad	Samordna med idretten sin anleggsoppfølging
Tiltak 13	Friluftslivets ferdselsårer
Ansvar	Kommunane, VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering
Aktuelle partnarar	Ulike avd. i VFK, Fylkesmannen, friluftsråda, FNF og turlaga
Merknad	Nasjonalt prosjekt 2019-2023 – ei vidareføring av kartlegging og verdisetting av friluftsområde i kommunane og nasjonalt turskiltprosjekt. Tildeling av midlar må samordnast med tildeling av spelemidlar.
Tiltak 14	Sikring, opparbeiding og drifting av friluftsområder i nærleiken av bustadsområde i tettstadar og byar
Ansvar	Kommunane og friluftsråda
Aktuelle partnarar	VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering
Merknad	Tildeling av statlege midlar tilrettelegging i statleg sikra område må samordnast med tildeling av spelemidlar
Tiltak 15	Utvikle forvaltningsplanar for alle sikra friluftsområder i Vestland
Ansvar	Kommunane og friluftsråda
Aktuelle partnarar	VFK/avd. for kultur, idrett- og inkludering
Merknad	Eit krav for å kunne søke om statlege midlar til tilretteleggings i statleg sikra friluftsområder

6. Litteratur/referansar

ANLEGGSREGISTERET til Kulturdepartementet
FOLKEHELSELOVA. Lov om folkehelsearbeid av 24. juni. 2011 nr. 29.
FOLKEHELSEINSTITUTTET. «Folkehelseundersøkelsen i Hordaland». Hordaland fylkeskommune, 2018.
FRILUFTSLOVA. Lov om friluftslivet av 28. juni 1957 nr. 16.
Gunnar Breivik og Kolbjørn Rafoss: Fysisk aktivitet; omfang, tilrettelegging og sosial ulikhet (2017)
HELSEDIREKTORATET: Kunnskapsgrunnlag fysisk aktivitet. 2014
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET. Folkehelsemeldingen: God helse – felles ansvar. Meld. St. 34 (2012–2013). Oslo: 2013.
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET, St.meld. nr. 20 (2006–2007). Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller. Oslo: 2007
HORDALAND FYLKESKOMMUNE. Regional plan for folkehelse. Fleire gode leveår for alle 2014–2025. Bergen: 2014.
HORDALAND FYLKESKOMMUNE. Den store kultur- og idrettsundersøkinga 2013 : kunnskapsgrunnlag for regional kulturplan 2014–2024. Aud rapport 10-13. Bergen: 2013.
HORDALAND FYLKESKOMMUNE. Regional plan for folkehelse. Fleire gode leveår for alle 2014–2025. Bergen: Hordaland fylkeskommune, 2014.
HORDALAND FYLKESKOMMUNE og SOGN OG FJORDANE FYLKESKOMMUNE. Vestland statestikk og utviklingstrekk 2019
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET, Meld. St. 18 (2015–2016), Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet, Oslo: 2016
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET, Handlingsplan for friluftsliv, OSLO: 2018
KOMMUNAL- OG MODERNISERINGSDEPARTEMENTET. Ny inndeling av regionalt folkevald nivå. Prop. 84 S (2016-17)
KOMMUNAL- OG MODERNISERINGSDEPARTEMENTET. Oppgaver til nye regioner, Meld. St. 6 (2018–2019)
KULTURDEPARTEMENTET. «Føresegner om tilskot til anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2018» (V-0732). Oslo: 2018
KULTURDEPARTEMENTET. Kultur, inkludering og deltaking. St.meld. nr. 10 (2011–2012). Oslo: 2011.
KULTURDEPARTEMENTET. Den norske idrettsmodellen. Meld.St. nr. 26 (2011–2012). Oslo: 2012.
MILJØVERNDEPARTEMENTET. «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging - i medhold av § 6-1 i plan- og bygningsloven. T-1497» Oslo: 2011.
PENGESPELLOVA. Lov om pengespill mv. av 28. august 1992 nr. 103.
PLAN OG BYGNINGSLOVA. Lov om planlegging og byggesaksbehandling av 27. juni 2008 nr. 71.
NORSK MONITOR. Ulike undersøkingar om treningsvanar.
SOGN OG FJORDANE FYLKESKOMMUNE. Kultur for alle. Regional plan for kultur i Sogn og Fjordane 2019-2027.
SOGN OG FJORDANE FYLKESKOMMUNE. Regional plan for folkehelse i Sogn og Fjordane 2015-2025.
STATISKTISK SENTRALBYRÅ. Levekårsundersøkingar, «utvikling i inntektsulikhet» og tilgang på rekreasjonsareal og nærturterreng. 2018
STATSBUDSJETTET 2019, Helse- og Omsorgsdepartementet, Prop. 1 S, (2018–2019)
TELEMARKSFORSKNING, Norsk Idrettsinndeks – resultater for Vestland i 2017 (Sogn og Fjordane og Hordaland), TF-notat nr. 38/2018
VELDERDSFORSKNINGSINSTITUTTET NOVA. Ungdata-undersøkingar er ei nasjonal undersøking som sidan 2010 er gjennomført blant ungdom i 412 kommunar i Noreg. www.ungdata.no